



# O BONITAS!

HALFJAARLIJKS BULLETTIN  
VAN DE STICHTING „DIONYSIUS DE KARTUIZER”

Bestuur van de Stichting: jhr. mr. dr. O. F. A. H. van Nispen tot Pannerden, Zwolle, voorzitter; mr. J. H. Deurvorst, Vijverweg 17, Wassenaar, telefoon 9245, secretaris en waarn. penningm.; de leden: mr. H. J. J. van den Biesen, Wassenaar; dr. J. J. M. de Groot S.C.J., Rotterdam; G. B. P. Kolenbrander, Tubbergen; Ant. Timmers S.J., Wassenaar; mr. J. J. van Wessem, Sittard en mgr. A. W. G. Wiegerink, Utrecht.

Bankrekening: Nederlandse Credietbank, kantoor 's-Gravenhage (giro 80290). Postrekening no. 50315 ten name van Penningmeester van de Stichting „Dionysius de Kartuizer” te Wassenaar. In België postrekening 497274.

*Tot ons genoegen kunnen wij hieronder weer een bijdrage van een Nederlandse kartuizer plaatsen.*

## Waarom kartuizers naar Nederland?

Het zal van meet af aan wel duidelijk zijn, dat het hier volstrekt niet gaat om het zoeken van een bevredigende oplossing voor het heimwee van nederlandse kloosterlingen in het buitenland.

De komst of liever de terugkomst van de kartuizers naar Nederland moeten wij zien in een geschiedkundige en theologische, misschien ook wel in een sociologische betekenis.

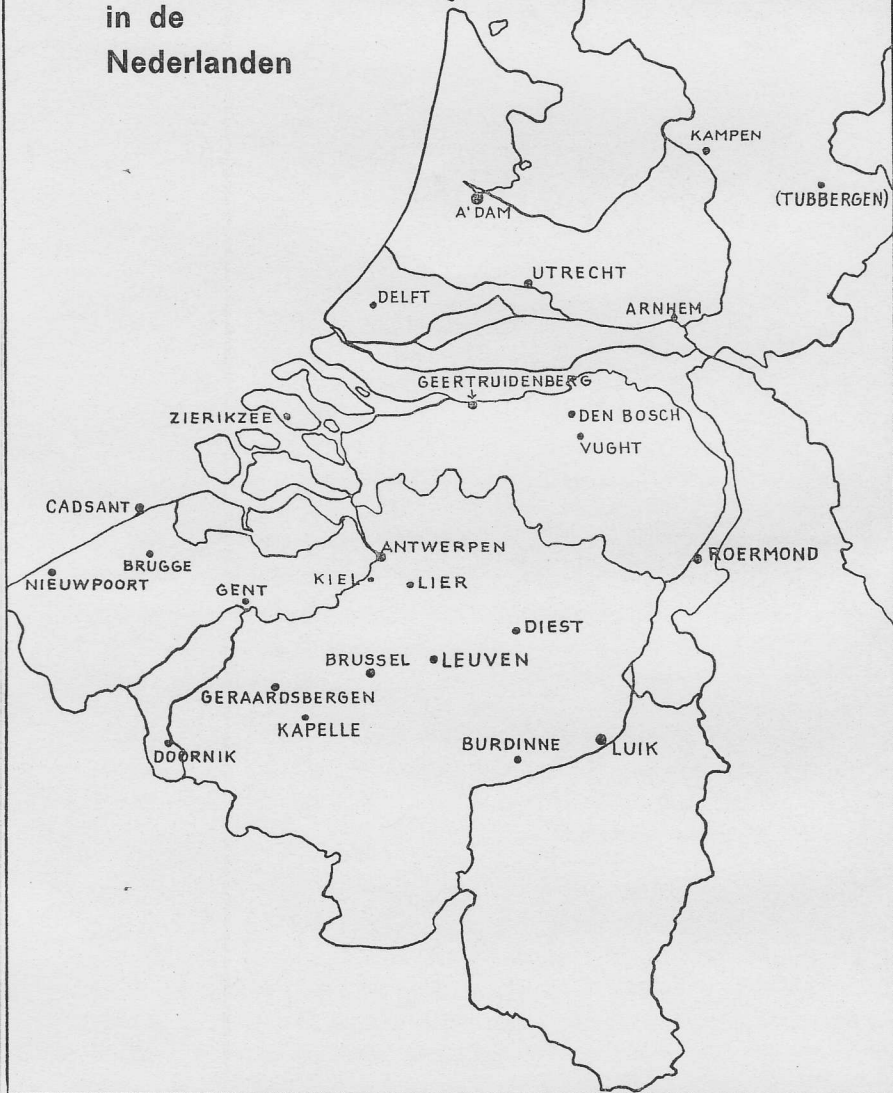
### *Een bladzijde vaderlandse kerkgeschiedenis*

Zolang wij nog niet beschikken over een geschiedkundige atlas van de kartuizerorde, zullen wij ons tevreden moeten stellen met de schema's door kartuizers opgesteld, met de lijvige boekdelen „Maisons de l'Ordre des chartreux” (Parkminster) en met de verzameling van de Charta in 1953 door de Grande Chartreuse uitgegeven, indien wij ingelicht willen worden omtrent de omvang en de betekenis van het kartuizerleven in de Nederlanden, omtrent de mate en de wijze, waarop de kartuizerorde met de nederlandse samenleving was vergroeid, voordat keizer Frans Jozef er in 1783 een eind aan maakte.

Verdere documentatie wordt ook verschaft door de monografiën van mr. H. J. J. Scholtens, die zoveel voor een toekomstige terugkeer van de kartuizers naar Nederland gedaan heeft.

Het onderstaande lijstje toont met het bijgevoegde kaartje kort, maar duidelijk aan, dat de Orde meer dan twintig huizen in Nederland en België heeft geteld. De jaartallen vermelden data van stichting en uiteinde-

## Kartuizen in de Nederlanden



lijke opheffing. Eventuele onderbrekingen van het kloosterleven in woe-  
lige tijdperken laten wij hier derhalve buiten beschouwing.

Kapelle, Edingen, Enghien (H. Maria)	1314–1783
Brugge (Dal van genaden)	1318–1783
Kiel, Antwerpen (H. Catharina)	1323–1542, daarna naar Lier

Geraardsbergen (St. Maartensbos)	1329—1783
Geertruidenberg (H. Maria)	1336—1572
Arnhem (Monnikhuizen)	1335—1572
Diest (St. Jansberg)	1328—1792
Gent (Koningsdal)	1328—1783
Cadsant ????	1346—1385
Luik (H. Apostelen)	1357—1794
Roermond (Bethlehem)	1376—1783
Doornik (St. Andreasberg)	1384—1783
Utrecht (Nieuwlicht)	1392—1579
Amsterdam (St. Andries ter veilige haven)	1393—1572
Zierikzee (Sionsberg)	1434—1574
Scheut, Brussel (O.L. Vr. van genaden)	1455—1579, daarna Brussel
Delft (H. Bartholomeus)	1470—1572
Vught, Den Bosch (H. Sophia)	1470—1577, in 1644 Antw.
Kampen (De Zonneberg)	1485—1580
Leuven (Maria Magdalena)	1491—1580
Lier, Antwerpen (H. Catharina)	1542—1783, uit Kiel
Brussel (O.L. Vr. van genaden)	1584—1783, uit Scheut
Antwerpen (H. Sophia)	1624—1794, uit Vught
Nieuwpoort (Jezus van Bethlehem)	1626—1783
Brugge, kartuizerzusters (H. Anna)	1348—1794
Burdine, kartuizerzusters	1909—1929, uit Frankrijk en weer naar Frankrijk terug.*

Uit deze gegevens en uit de inbreng van de kartuizers voor het geestelijk leven van de nederlandse kerkprovincie kan men opmaken, dat de nederlandse kartuizers eeuwenlang echt kinderen in huis waren in de Lage Landen en organisch met de nederlandse samenleving vergroeid waren. Na de opheffing van het laatste kartuizerklooster beleefde geen enkele kartuizer zijn roeping meer op vaderlandse bodem in de vorm van gewoon kartuizerleven. Zij werden verspreid en gingen voort om hun levensaard in buitenlandse kartuizen te volgen.

### *Verspreid onder nabuurvolken*

En hier stoten wij op een bij uitstek bijbels thema : dat van de ballingschap, ofschoon dit niet altijd door de beschouwende monniken als zodanig gevoeld wordt. Hun taak is nu eenmaal op de eerste plaats met God bezig te zijn. Al het andere is van bijkomstig belang. Het gaat er echter hier niet zozeer om wat bepaalde kloosterlingen gevoelen of denken, doch hoe hun verhouding objectief is.

Het betreft hier landgenoten, die ver van het vaderland leven, vaak nog van elkaar gescheiden; soms niet in de gelegenheid zijn nederlands te lezen, te spreken, in het nederlands te biechten, zich eens te kunnen uit-

\* Dit lijstje werd samengesteld uit de gegevens verzameld uit de artikelen „Bewaarde resten” in O Bonitas, uit de verzameling van de Charta, uit het tweede deel van het werk „Maisons de l'Ordre des chartreux” en met behulp van de kaart „Die kartäuser in Europa” in Herder's „Lexikon für theologie und Kirche.”

spreken. En dat jaren, tientallen van jaren, hele mensenlevens aan één stuk.

Een Italiaanse kartuizer verklaarde: er is een echte roeping voor nodig om kartuizer te worden; maar er moet nog een heel aparte roeping bijkomen om je vaderland te verlaten. Wat hier van zij, er zijn er, die het monniksleven met een grote pelgrimstocht vergelijken en dit leven om Christus' wille beginnen. Het standpunt van deze Italiaan wordt echter zeer verklaarbaar en diep menselijk aangevoeld, als men aan de lang niet geringe verschillen in landaard, klimaat, voeding, taal en mentaliteit denkt, waar men zich aan zal moeten gewennen.

„Mijn tere kinderen moeten ruwe wegen begaan”, klaagde de profeet Baruk (4, 26), want hij had de verbanning van zijn zonen en dochters moeten aanschouwen (4, 10). Hij sprak en schreef over de babylonische gevangenschap van het uitverkoren volk. Ofschoon de situatie hier geheel anders ligt, kan zij ons toch stof tot heilzame gedachten leveren.

Een vluchtige blik in de grote concordans van Dutripon (b.v. Barri-Ducis 1868 of andere edities) leert ons terstond, dat de verspreidingsnood in bijna alle bijbelboeken gevoeld wordt. De schrijver van het boek Deuteronomium legt Mozes in de mond: „Maar wanneer al deze woorden, die ik u voorgehouden heb, over u zijn gekomen en gij te midden van de volken, waarheen Jahweh, uw God u zal hebben verdreven, ze ter harte zult nemen, . . . . . dan zal Jahweh . . . . u weer bijeen brengen . . . .” (Deut. 30, 1-2).

En Salomon bad bij de inwijding van de tempel: „Wanneer ze dan in het land hunner ballingschap tot nadenken komen, zich bekeren . . . . . en tot U bidden in de richting van het land, dat Gij aan hun vaderen hebt geschonken . . . . luister dan in de hemel . . . .” (2 Kon. 8, 47-48).

Bij de profeten worden de teksten werkelijk pathetisch. „Hoe werden de heilige stenen op alle hoeken der straten gesmeten”, treurt Jeremias (Klaagl. 4, 1). „Daarom ging mijn kudde dwalen op alle bergen en hoge heuvels en raakten mijn schapen over heel de aarde verstrooid”, schrijft Ezechiël (Ez. 34, 6).

„Als echter de nood het hoogst is, is God nabij”. Reeds zagen wij in de aangehaalde schriftuurteksten de hoop op terugkeer doorschemeren. Deze leeft bijzonder sterk bij de profeten op. Zozeer, dat de Deutero-Isaïas echt de dichter van de terugkeer uit de ballingschap wordt genoemd. De teksten, die bij hem gevonden worden, zouden dan ook bij uitstek kunnen dienen om een theologische basis te zijn voor de terugkeer van de kartuizers naar Nederland, waarop dan direct de profetenteksten, die de heropbouw van de tempel in Jerusaleem bezingen, zouden kunnen aansluiten en dit alles dan in dienst van de nieuwe stichting.

Hier mogen we echter op dit moment niet te ver gaan. Aan het bestuur van de Orde komt het toe tijdstip en wijze van terugkeer naar Nederland te bepalen. En zover zijn we nog niet. Eerst daarna komt de bouw van een klooster ter sprake, geestelijk voorbereid in gebed en studie. Hiervoor biedt de bijbel prachtig materiaal in talrijke teksten, die wij dan tegelegenertijd bijeen hopen te zoeken en uit te werken.

Nadat de kartuizers dus eeuwenlang in Nederland een beschouwend leven geleid hadden, werden zij met geweld verdreven, evenals de benedictijnen en de cisteriëncers.

Waar echter hun medebroeders uit de andere orden reeds lang zijn teruggekeerd, daar geldt voor de kartuizers het schrijnende woord van Anton van Duinkerken : Wij missen nog de kartuizers.

En inderdaad, de geheel eigen plaats, die de kartuizers in het Mystieke Lichaam innemen, is in de nederlandse kerkprovincie nog steeds..... open.

Het gaat hier niet om een essentiële factor, doch om een integrerende, waardoor het betreffende lichaam of orgaan tot volle ontplooiing en luister kan komen. Zo functioneert de Kerk in Nederland zeer goed met een aartsbisschop aan het hoofd, maar luisterijker met een kardinaal.

De concrete bijdrage aan het geestelijk leven van een land door de aanwezigheid van een kartuizerklooster bestaat op de eerste plaats in het bemiddelende gebed, dat des te vuriger en des te intenser zal zijn, naarmate de biddende monnik meer rechtstreeks betrokken en inniger verbonden zal zijn met de intenties en de verhoring van deze intenties. Daarbij komt dat nog de invloed, die er van het lichtende voorbeeld uitgaat en dat zo vaak en zo krachtig in pauselijke documenten is benadrukt. Tenslotte mogen wij ook niet vergeten de bijdragen van tijdelijke aard, maatschappelijke verdiensten voor de omgeving en heel eenvoudige vrienden-diensten van zuiver persoonlijke strekking.

Bisschoppen hebben daarom meerdere malen onomwonden getuigenis afgelegd van de waardering, die zij voor het feit, dat zij een kartuize in hun bisdom bezitten of hopen te verkrijgen, hebben.

In Nederland zijn er reeds verschillende pogingen gedaan om de zonen van Sint Bruno terug te krijgen, niet alleen om wille van de bijdragen, die men van hen voor het geestelijk leven in het vaderland verwacht, maar ook uit hoofde van het nuchtere feit, dat er in Nederland steeds kartuizerroepingen geweest zijn. Deze postulanten waren gedwongen het land te verlaten, indien zij hun roeping wilden beleven.

Wanneer een nederlandse kartuize eenmaal in gebruik zal zijn genomen, zullen er ongetwijfeld nog meer aanmeldingen zijn dan thans, nu trouw aan Gods roepstem niet alleen het zware offer van het vertrek uit het vaderland vraagt, waaraan men zich toch altijd gebonden blijft gevoelen, maar dat bovendien nog allerlei andere moeilijkheden en complicaties met zich meebrengt : dure en verre reizen, een vreemde taal, enz.

In het licht van de geschiedenis hebben wij getracht naar voren te brengen, dat de kartuizers in Nederland thuis horen. Als kinderen in het huis hebben zij lange tijd een stoel gehad aan tafel. Terugkeer naar Nederland van de kartuizers is dus een erezaak geworden.

In de bijbel hebben wij van de tragiek van ballingschap en verspreiding gelezen. En dat niet alleen. Ook de blijde accenten van terugkeer naar huis, „Toen Jahweh Sion uit de ballingschap bracht” (Ps. 126).

De terugkeer werd in het boek Isaias voorspeld (bv. hfd. 60), aangeduid in de laatste verzen van de Kronieken, als beëindiging van droeve dienstbaarheid in den vreemde en begonnen onder de heiligende en steunende leiding van gedachten in Esdras en Nehemias neergeschreven. Wij weten dus waar wij inspiratie moeten zoeken.

Een blik op het geestelijk leven van de nederlandse kerkprovincie heeft ons vaag en uiterst beknopt doen begrijpen, dat de kartuizers er een integrerende functie te vervullen zullen hebben.

Zo reien zich beweegredenen van geheel verschillende aard aaneen, die de gewenste terugkeer bepleiten en die het aannemelijk maken, dat in de wens van velen omtrent deze zaak inderdaad de heilige wil van God tot uitdrukking gebracht wordt.

## **Oostpriesterhulp en de Contemplatieven**

In het boekje „Ze noemen mij de spekpater”, een uitgave van De Spaarnestad en geschreven door Werenfried van Straaten over het ontstaan en de groei van Oostpriesterhulp vonden wij een verhaal, waarvoor wij gaarne een plaats in O Bonitas willen inruimen. Werenfried van Straaten vertelt ons daarin namelijk hoe het kwam, dat Oostpriesterhulp in het diasporagebied een contemplatieflooster voor clarissen heeft gebouwd.

„Op 2 januari 1956”, zo luidt zijn verhaal, „ontving ik uit het clarissenklooster te Dusseldorf een brief. De moeder-overste van dit klooster wilde weten, hoe het nu verder met onze contemplatieve stichting moest.

Vroeger had ik namelijk voor de zusters aldaar een voordracht gehouden over Oostpriesterhulp. Roerloos en vol aandacht hadden zij geluisterd naar mijn verhaal over de geestelijke en stoffelijke nood in de grote en vreemde wereld, waar het zo geheel anders toeging, dan in haar beschermde omgeving in de afzondering achter de stevige kloostermuren.

Na de conferentie overkwam mij wat iedere retraitepater of recollectiepredikant op zijn tijd meemaakt : ik werd in de spreekkamer verwacht voor een boterham, een kop thee. De eerwaarde moeder vroeg mij uitleg aangaande onze vestigingen-voor-God in de diaspora en wilde weten, of de Oostpriesterhulp ook kloosters voor contemplatieven bouwde.

Ik antwoordde, dat wij dit tot nu toe nog niet gedaan hadden, maar dat deze gedachte mij wel aanlokte. Wij hadden kloosters gebouwd voor actief werkende paters, die gemotoriseerd en vol apostolisch vuur door de omgeving raasden, preekten, celebreeerden en van 's morgens vroeg tot 's avonds laat biecht hoorden en die uiteraard weinig tijd over hadden voor gebed, bezinning en bijzondere oefeningen van boetvaardigheid.

Om wille van de bittere geestelijke nood der mensen, voor wie wij ten slotte priester gewijd zijn, scheen deze koortsachtige levensvorm mij weliswaar verantwoord, maar zij eiste toch een tegenwicht van meer geestelijke en contemplatieve aard.

Indien het in onze bewogen tijd dan al onmogelijk was in ieder individueel priesterleven de contemplatie en de actie in de meest ideale verhou-

ding een plaats te geven, dan moest er toch minstens in het grote organisme van het Mystieke Lichaam en in ieder groter gewest van het Godsrijk een taakverdeling bestaan, die aan elk van beide onontbeerlijke grootheden recht deed wedervaren.

Naast de stoottroepen van de actieve zielzorgers mochten daarom de contemplatieve gemeenschappen niet ontbreken. Ongetwijfeld zou de aanwezigheid van biddende en boetende kloosterlingen zowel voor de ontwortelde vluchtelingen als voor de rondrazende zielzorgers een bron van zegen en genade zijn.

Ik verklaarde mij daarom in principe bereid het geld voor een contemplatieve gebedsburcht bijeen te bedelen, indien de moeder-overste van haar kant de nodige religieuzen wilde leveren om het klooster te bevolken. Zonder aarzelen verplichtte zij zich daartoe en sindsdien hebben wij nog herhaaldelijk over onze voorgenomen stichting van een clarissenklooster in de diaspora gesproken, totdat ik dan op 2 januari 1956 de bewuste brief ontving, waarin zij mij weer vroeg, hoe het verder met onze contemplatieve stichting moest."

Ziedaar het verhaal van pater Werenfried. Wat ons daarin vooral interesseert is de motivering, waarom hij een contemplatief klooster verlangde. Zijn verhaal eindigt hij volgenderwijze.

„Reeds lang staat in de buurt van Hannover het sobere clarissenkloostertje als een burcht van gebed en ook als een herinnering aan die wonderbare week van 2 tot 9 januari 1956, waaraan ten slotte het seculier instituut voor de Bouworde zijn ontstaan te danken heeft."

Uit hoofde van dezelfde overwegingen streeft het bestuur van de Stichting „Dionysius de kartuizer" er naar om eenmaal zulk een burcht van gebed voor katholiek Nederland te stichten.

## Adressen

1. Het adres van de secretaris-penningmeester van de Stichting wordt met ingang van 13 april a.s. : mr. J. H. Deurvorst, Vijverweg 17, tel. 9245, Wassenaar.
2. Contactpersoon voor de plaatselijke werkcomité's, voor wijzigingen in de adreslijst van contribuanten, alsmede voor de vertoning van kleurendia's over het kartuizerleven : Ant. Timmers, S.J. Schouwweg 69, Wassenaar, telefoon 01751-9904.
3. Kartuizen, waar een novicaat aan verbonden is :
  - a. Grande Chartreuse, Saint Pierre de Chartreuse (Isère)
  - b. Chartreuse de Sélignac, Simandre sur Suran (Ain)
  - c. Chartreuse de La Valsainte, par Bullle (Canton Fribourg, Zw.)
  - d. Kartause Mariënau, 7971 Thalacker/Gmd Seibranz (Wurtemberg)
  - e. St. Hugh's Charterhouse, Partridge Green (Horsham) Sussex.
4. Aspiranten voor de Orde der kartuizers kunnen zich tot de prior van een dezer kartuizen wenden.

Het is mogelijk voor deze aspiranten een bijdrage van de Stichting te ontvangen om een studiereis naar een van deze kartuizen te maken. Aanvragen daartoe richte men, met redenen omkleed tot de secretaris-penningmeester.

### *Vriendelijk dank*

aan al degenen, die het bouwfonds van onze Stichting wederom met hun bijdrage hebben bedacht. In herinnering wordt gebracht dat voor contribuanten geldt :

- *Stichters*, degenen, die gedurende 10 jaar ieder jaar ten minste f 250,— of ineens een som van f 2500,— aan de Stichting schenken.
- *Vrienden*, degenen die gedurende 15 jaren ten minste f 10,— bijdragen of ineens de som van f 150,— geven.
- *Begunstigers*, degenen, die ten minste f 5,— per jaar bijdragen, ofwel ineens de som van f 50,—.

Een zeer speciaal woord van dank willen wij richten tot hen, die gebruik maken van de mogelijkheid, die de Post-chèque- en Girodienst biedt om gelden periodiek te doen overschrijven. Blijkens het groot aantal deelnemers voorziet deze mogelijkheid in een behoefte.

Indien men alsnog van deze regeling gebruik wenst te maken, dan zijn er nog aanvraagformulieren verkrijgbaar bij de administratie van O Bonitas: Ant. Timmers, S.J., Schouwweg 69, Wassenaar, telefoon 01751 - 9904. Zij, die deze kaart niet gebruikt hebben moeten haar slechts zien als een aide-memoire. En zij die gewoon zijn hun bijdrage te voldoen via de penningmeester van een plaatselijk werkcomité, kunnen dit vanzelfsprekend blijven doen.

Tenslotte stellen wij onze contribuanten nog gaarne voor ons bulletin in hun familie- en kennissenkring te doen circuleren. Waarvoor bij voorbaat reeds onze dank.

In het vervolg zal, in verband met de kosten, als regel gelden, dat O Bonitas alleen gezonden wordt aan diegenen, die ten minste f 5,— per jaar bijdragen.

Van harte moedigt de Stichting de lezer aan om schriftelijke bijdragen in te zenden. Eventuele bijdragen worden gaarne ingewacht bij pater C. de Groot, S.J., Westplantsoen 71, Delft, vóór 15 september 1967.

### **Bezinningsdagen 1967, Hospitium te Oosterhout**

Ook dit jaar worden er weer regelmatig bezinningsdagen gehouden in het Hospitium „St. Benedictus” te Oosterhout. Telkens gedurende 4 dagen. Deze dagen zijn opengesteld voor religieuzen, dames en heren en echt-paren.

Voor verdere bijzonderheden wende men zich tot de Gastvrouw van dit Hospitium, Hoogstraat 6 te Oosterhout (N.Br.), tel. (01620) - 3128.